

A Tanács következtetései az Europeanának az európai kulturális örökség digitális hozzáférhetőségében, ismertségében és felhasználásában játszott szerepéről

(2016/C 212/06)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA

EMLÉKEZTETVE ARRA, HOGY

1. a kulturális örökség digitalizálása és online hozzáférhetősége, valamint hosszú távú megőrzése alapvetően fontos mind ahhoz, hogy a mai digitális korban mindenki számára elérhetővé váljon a kultúra és biztosítva legyen az ismeretszerzés lehetősége, mind pedig ahhoz, hogy népszerűsítsük a gazdag és sokszínű európai kulturális örökséget, továbbá hogy új és innovatív termékek és szolgáltatások bővülő kínálatával hozzájáruljunk a digitális egységes piac megalósításához ⁽¹⁾,
2. az Europeana 2008-ban indult útjára a digitalizált kulturális anyagok online elérését biztosító közös, többnyelvű portálként ⁽²⁾, és azóta kapcsolja össze a tagállamok kulturális örökségének digitális gyűjteményeit; a portál mára az európai kulturális örökséghez hozzáférést biztosító és azt bemutató közös európai kulturális projektté vált,
3. az Europeana és a digitális kulturális örökségre vonatkozó nemzeti szakpolitikák továbbfejlesztését a Tanács ⁽³⁾, a Bizottság ⁽⁴⁾ és az Európai Parlament ⁽⁵⁾ is támogatta,
4. a digitális örökség további felhasználását a közzféra információinak további felhasználásáról szóló irányelv ⁽⁶⁾ hatályának – bizonyos feltételek mellett – az örökségvédelmi intézményekre való kiterjesztése és az árva művek egyes megengedett felhasználási módjairól szóló irányelv ⁽⁷⁾ elfogadása is elősegítette,

NYUGTÁZZA

5. a Bizottság azon szándékát, hogy a szerzői jogi keret korszerűsítésére irányuló kezdeményezése ⁽⁸⁾ keretében megvizsgálja annak lehetőségeit és mérlegeli az ahhoz szükséges jogalkotási kezdeményezéseket, hogy könnyebbé váljon a kereskedelemben már nem kapható művek digitalizálása és online elérhetővé tétele – az Unió egészében is;

MEGÁLLAPÍTTA, HOGY

6. az Europeana a jelenlegi formájában egy olyan internetes platform, amely lehetővé teszi a különböző kulturális örökségvédelmi intézmények birtokában lévő digitális kulturális örökséghez való többnyelvű hozzáférést és annak terjesztését. Ezenfelül olyan többoldalú közvetítő platform ⁽⁹⁾ is, amelynek célja, hogy értéket teremtsen a végfelhasználók, a tagállamok, a kulturális örökségvédelmi intézmények, a kutatás és a kreatív célú további felhasználás szempontjából.

Az Europeanát jelenleg:

- egy olyan konzorcium működteti, amelynek az Europeana Alapítvány ⁽¹⁰⁾ a fő koordinátora és egyúttal az uniós finanszírozás fő kedvezményezettje,

⁽¹⁾ A Tanács 2012. május 10-i következtetései a kulturális anyagok digitalizálásáról és online hozzáférhetőségéről, valamint a digitális megőrzésről (HL C 169., 2012.6.15., 5. o.).

⁽²⁾ A Tanács 2008. november 20-i következtetései az EUROPEANA európai digitális könyvtárról (HL C 319., 2008.12.13., 18. o.).

⁽³⁾ A Tanács 2012. május 10-i következtetései a kulturális anyagok digitalizálásáról és online hozzáférhetőségéről, valamint a digitális megőrzésről (HL C 169., 2012.6.15., 5. o.), a Tanács 2014. május 21-i következtetései a fenntartható Európa stratégiai erőforrásul szolgáló kulturális örökségről (HL C 183., 2014.6.14., 36. o.), valamint a Tanács következtetései a kulturális örökség vonatkozásában a partícipatív kormányzásról (HL C 463., 2014.12.23., 1. o.).

⁽⁴⁾ A Bizottság 2011. október 27-i ajánlása a kulturális anyagok digitalizálásáról és online hozzáférhetőségéről, valamint a digitális megőrzésről (HL L 283., 2011.10.29., 39. o.).

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament 2010. május 5-i állásfoglalása: „Europeana: a fejlesztés következő szakasza” (2009/2158(INI)).

⁽⁶⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2013. június 26-i 2013/37/EU irányelve a közzféra információinak további felhasználásáról szóló 2003/98/EK irányelv módosításáról (HL L 175., 2013.6.27., 1. o.).

⁽⁷⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2012. október 25-i 2012/28/EU irányelve az árva művek egyes megengedett felhasználási módjairól (HL L 299., 2012.10.27., 5. o.).

⁽⁸⁾ Lásd „A korszerű, európaibb szerzői jogi keret felé” című, 2015. december 9-i bizottsági közleményben foglaltakat (15264/15).

⁽⁹⁾ A többoldalú közvetítő platform az egyik legelterjedtebb modellnek számít az internetes gazdaságban. Azzal teremt értéktöbbletet, hogy megkönnyíti két vagy több különálló, de egymástól függő csoport között az interakciót. Ezért egy ilyen platform csak akkor hasznos egy adott felhasználói csoportnak, ha a másik felhasználói csoport is részt vesz benne. (Lásd: <http://divergence.academy/business-models/what-is-a-multi-sided-platform/>.)

⁽¹⁰⁾ Az Europeana Alapítvány a holland jog szerint létrehozott magánalapítvány.

- az EU az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközből⁽¹⁾ támogatja mint az európai kulturális örökség digitális forrásaihoz hozzáférést biztosító digitális szolgáltatási infrastruktúrát,
- támogatják a tagállamok, amelyek tartalmakat, metaadatokat és szaktudást osztanak meg kulturális örökségvédelmi intézményeiken keresztül, és önkéntes pénzügyi hozzájárulást nyújtanak az Europeana Alapítvány számára,
- támogatja az Europeana Hálózati Szövetség, amely az Europeana mindennapi tevékenységeit támogató és stratégiához tanácsot adó kulturális örökségvédelmi, kreatív és technológiai szakembereket tömöríti;

EGYETÉRT ABBAN, HOGY

7. a kulturális örökségvédelmi intézmények, a tagállamok és a Bizottság egyéni és közös erőfeszítéseinek köszönhetően sikerült előrelépést tenni a kulturális örökség digitalizálása, online hozzáférhetővé tétele és (hosszú távú) digitális megőrzése terén⁽²⁾;
8. fontos az európai gyűjteményekben őrzött kulturális világörökség digitális megőrzése, mindenekelőtt a konfliktus sújtotta övezetekben található kulturális örökség megsemmisítése és az azokra leselkedő veszélyek miatt;
9. a kulturális örökség online hozzáférhetőségét célzó törekvéseknek az Europeanán keresztüli koordinációja hozzájárult ahhoz, hogy:
 - ösztönözzük a kapacitásépítést a kulturális örökségvédelmi szakértők és intézmények hálózatának létrehozásával, amely előmozdítja a tartalmak és metaadatok megosztását szolgáló modellek, szabványok és keretek fejlesztését, elterjedését és egységes használatát,
 - a kulturális örökségvédelmi intézmények ágazatokon és határokon átnyúlóan megoszthassák gyűjteményeiket egy olyan többoldalú internetes közvetítő platformon keresztül, amelyen jelenleg mintegy 3 700 intézmény több mint 50 millió tárgya érhető el,
 - ösztönözzük jó minőségű adatok rendelkezésre állását további felhasználás céljára⁽³⁾, ami javítja a kulturális örökség elérhetőségét a nyílt platformokon és a közösségi médiában, valamint elősegíti további felhasználásukat más ágazatokban.
10. a digitális örökséghez tartozó gyűjteményeknek az Europeanán keresztüli összekötése az alábbi uniós szintű célokhoz is hozzájárul:
 - hozzáférés biztosítása a felhasználók széles körének az európai kultúrák, valamint a kulturális világörökség gazdagságához és sokszínűségéhez,
 - az Európa sokszínű kultúrájával és történelmével foglalkozó kutatások elősegítése és a vonatkozó ismeretek elérhetővé tétele,
 - a további felhasználás elősegítése új és innovatív, határokon átnyúló online szolgáltatásokban, hozzájárulva a digitális egységes piac megvalósításához;

HANGSÚLYOZZA, HOGY

11. a tartalmak további felhasználásánál és megosztásánál, illetve az azokhoz való hozzáférésnél teljes körűen tiszteletben kell tartani a szerzői és a szomszédos jogokat;

MEGÁLLAPÍTJA, HOGY AZ ALÁBBI KIHÍVÁSOKKAL KELL SZEMBENÉZNÜNK:

12. fejleszteni kell az Europeana internetes platform egyes technológiai vetületeit, például a szemantikai átjárhatóságot⁽⁴⁾, lehetővé téve, hogy a kulturális örökségvédelmi intézmények rugalmasan, könnyen és fenntartható módon tudják összekapcsolni, megosztani és frissíteni tartalmaikat és metaadataikat;

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 11-i 1316/2013/EU rendelete az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz létrehozásáról (HL L 348., 2013.12.20., 129. o.), együtt értelmezve a következővel: az Európai Parlament és a Tanács 2014. március 11-i 283/2014/EU rendelete a távközlési infrastruktúrák területén működő transzeurópai hálózatokra vonatkozó iránymutatásokról (HL L 86., 2014.3.21., 14. o.).

⁽²⁾ Becslések szerint mostanra a tagállamok kulturális örökségének 10 %-át (mintegy 300 millió tárgyat) digitalizálták, és ennek közel egyharmada érhető el online.

<http://www.enumerate.eu/fileadmin/ENUMERATE/documents/ENUMERATE-Digitisation-Survey-2014.pdf>

⁽³⁾ A további felhasználáshoz rendelkezésre álló, jó minőségű adatok alatt nagy felbontású képeket; géppel olvasható, nyílt és interoperabilis formátumokat; automatikus keresésre alkalmas gazdag leírásokat és metaadatokat; földrajzi helymeghatározási adatokat és szerzői jogi információkat kell érteni.

⁽⁴⁾ A szemantikai átjárhatóság biztosítja, hogy a különböző programok képesek legyenek információkat cserélni egymással, információkat más információforrásokkal kombinálni, és ezek nyomán azokat a megfelelő módon értelmezve feldolgozni (a páneurópai e-kormányzati szolgáltatások európai interoperabilitási kerete: <http://ec.europa.eu/idabc/servlets/Docd552.pdf?id=19529>). Az Europeana esetében ez magában foglalhatná olyan eszközök és technológiák kifejlesztését, amelyek javítanák a kulturális intézmények által szolgáltatott metaadatok automatikus átvételét és értelmezését, például a művésznevek katalógizálásával, hogy a több néven is ismert művészeket egyazon személyként lehessen azonosítani.

13. a digitális kulturális örökség egyik hozzáférési pontjaként működő Europeana többnyelvű hozzáférési pontot felhasználóbarátabbá kell tenni, különösen a tartalom minőségének és fellelhetőségének javításával, és azzal, hogy az elérhető legjobb gyakorlatokkal összhangban továbbfejlesztjük a szemantikus és többnyelvű keresőfunkciókat;
14. ahhoz, hogy a végfelhasználók számára könnyebben felhasználhatók és interaktívak legyenek az Europeanán keresztül megosztott tartalmak, azokat vonzó és sokszínű formában kell megjeleníteni, különösen úgy, hogy – mint több ponton történő hozzáférést és terjesztést biztosító feleket – a kulturális örökségvédelmi intézményeket és a harmadik feleket is bevonjuk, például olyan transzeurópai kulturális projekteken keresztül, mint az I. világháborúval (1914–1918), a vasfüggöny lehullásával és más 1989-ben történt forradalmi eseményekkel kapcsolatos projektek;
15. az Europeana kormányzását inkluzívabbá kell tenni, és a stratégiai prioritások meghatározásába, valamint a rendelkezésre álló forrásoktól függően a kulturális, felhasználóközpontú projektek kidolgozásába be kell vonni a tagállami kormányokat, valamint az aggregátorok és a kulturális örökség védelmével foglalkozó intézmények szélesebb hálózatát; adott esetben figyelembe lehet venni a főbb kulturális személyiségek véleményét;
16. a kulturális örökségvédelmi szakemberek hálózatán – és így az Europeana Hálózati Szövetségen – belül folyamatosan szükség van a tudás megosztására és aktualizálására, és arra, hogy közös megoldásokat határozzunk meg;
17. a jelenlegi (vissza nem térítendő támogatásokon alapuló) közfinanszírozási modell az alábbi okok miatt nem nyújt kellően stabil alapot az Europeanához kapcsolódó jelenlegi beruházások fenntartásához és jövőbeli minőségének, elérhetőségének és megbízhatóságának biztosításához:
 - az Europeana Alapítvány saját források nélküli szervezetként jött létre, és a belátható jövőben várhatóan nem tud jelentős bevételre szert tenni az Europeana szolgáltatásaiból,
 - az uniós támogatási modell esetében mindig vannak nem támogatható költségek, amelyeket más forrásokból kell fedezni, például a tagállamok közvetlen önkéntes hozzájárulásaiból, amelyek 2014 óta egyre csökkennek, és természetüknél fogva ingadoznak;

EZÉRT

18. meg kell erősíteni az Europeana digitális innovációs és kulturális értékét az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközön belüli alapvető szolgáltatási platform újraformálásával, a következőkre összpontosítva:
 - az olyan szakmai hálózatok támogatása mint az Europeana Hálózati Szövetség,
 - technológiai fejlődés megvalósítása,
 - metaadatok és tartalom megosztására és további felhasználására szolgáló többoldalú internetes közvetítő platform fenntartása, valamint
 - a kulturális tartalmakhoz való általános többnyelvű hozzáférési pont biztosítása.

Emellett az Europeanát olyan kulturális és felhasználóközpontú projektek megvalósítása révén kell megerősíteni, amelyek az Europeana infrastruktúrájára épülnek, és amelyeket általános szolgáltatásokként az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz keretében kell társfinanszírozni a kulturális örökségvédelmi intézmények és a köz- és magán-szférát képviselő más felek részvételével;

FELKÉRI AZ EUROPEANA MŰKÖDTETŐJÉT, HOGY:

19. tegyen jelentős előrelépést az e következtetésekben azonosított kihívások kezelése érdekében;
20. foglalkozzon a meglévő partnerszervezetekben fennálló lezáratlan kérdésekkel és a potenciális partnerszervezetek aggályaival, különösen azokban az országokban és térségekben, amelyekben a projekt még nem kellően ismert;
21. térképezze fel a kapcsolódó európai kezdeményezésekkel való együttműködés lehetőségeit, különösen a kutatás területén;
22. vonja be szorosan a tagállamokat a szakpolitikai irányvonal alakításába és a döntéshozatalba. Az Europeana Alapítvány esetében ez megvalósítható lenne például különösen úgy, hogy az EU Tanácsának előző, soros és következő elnökségét adó tagállam helyet kapna az irányító testületben;
23. tartson fenn szisztematikusabb kapcsolatot a tagállamokkal, biztosítson jobb, állandó hozzáférést az ország- és intézményspecifikus felhasználói statisztikákhoz, a projekteredmények és a kiadások tekintetében pedig javítsa az elszámoltathatóságot;
24. folytassa annak feltérképezését, hogy miként lehetne szert tenni saját bevételre;

FELKÉRI A BIZOTTSÁGOT, HOGY:

25. 2017 októberéig nyújtson be a Tanács számára egy független értékelést az Europeanáról, és fogalmazzon meg egyértelmű iránymutatásokat az Europeana közép- és hosszú távú fejlesztését illetően, és ennek során vizsgálja meg az Europeana jövőbeli tevékenységi körére, fenntartható finanszírozására és kormányzására uniós szinten kínálkozó alternatívákat, ideértve annak a lehetőségét is, hogy az Europeana európai jogi személylé alakuljon át vagy beépüljön egy már meglévő, európai jogi személyiséggel rendelkező szervezetbe, mindeközben pedig vegye figyelembe az Europeana kettős jellegét, amely egyrészt kulturális, másrészt pedig digitális innovációs projektként betöltött szerepében nyilvánul meg;
26. 2017 októberéig álljon át arra az új finanszírozási modellre, amelyben az Europeana digitális szolgáltatási infrastruktúrát nem az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközből finanszírozzák, hanem közbeszerzések és vissza nem térítendő támogatások ötvözésével. E modell keretében az uniós közbeszerzés a stabilitás és interoperabilitás biztosítása érdekében teljes mértékben fedezi az alapvető szolgáltatási platformot, míg a vissza nem térítendő uniós támogatás (a támogatható költségek 75 %-áig) olyan felhasználóközpontú (vagyis az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközön belüli általános szolgáltatásokhoz fűződő) projektekhez lesz elérhető, amelyeknek társfinanszírozásában a tagállamok önkéntes alapon vehetnek részt, közvetlenül és/vagy résztvevő nemzeti szervezeteken keresztül;
27. az alapvető szolgáltatási platformra vonatkozó közbeszerzési eljárás vonatkozásában állapítson meg olyan feltételeket, amelyek arra kötelezik az Europeana működtetőjét, hogy különösen az alábbiak révén őrizze meg az Europeana jellegét, mely a kulturális és digitális innovációt szolgáló nyilvános infrastruktúraként és közösségeként fogalmazható meg:
 - tegye lehetővé a tagállamok és kulturális örökségvédelmi intézmények folyamatos részvételét az Europeana alapvető szolgáltatási platformjának fejlesztésében,
 - tartsa tiszteletben azt, hogy a nemzeti kulturális intézmények a metaadatok és a tartalmak jogtulajdonosai;
28. gondoskodjon arról, hogy az Europeana vissza nem térítendő támogatásban részesülő általános szolgáltatásai az alapvető szolgáltatási platformra épüljenek és azzal összekapcsolódjanak;
29. 2016 decemberéig:
 - vizsgálja felül a digitalizálással és a digitális megőrzéssel foglalkozó tagállami szakértői csoport megbízatását és azt 2020-ig újítsa meg,
 - erősítse meg azt a szerepét, amelyet a digitális kulturális örökségre vonatkozó szakpolitikák felülvizsgálatában és megvitatásában, valamint az Europeana éves munkaprogramjára vonatkozó iránymutatások kidolgozásában tölt be,
 - szorosan vonja be a digitalizálással és a digitális megőrzéssel foglalkozó tagállami szakértői csoportot az általános célok és a cselekvési prioritások meghatározásába, továbbá az Europeana alapvető szolgáltatási platform és az általános szolgáltatások tervezett finanszírozási szintjének megállapításába, amelyre az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz éves – az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz koordinációs bizottságának véleményezésre benyújtandó – munkaprogramjában kell javaslatot tenni;

A SZUBSZIDIARITÁS ELVÉNEK MEGFELELŐEN FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT, HOGY:

30. továbbra is mozdítsák elő a kulturális örökség részét képező gyűjtemények digitalizálását és a digitalizált kulturális örökség lehető legszélesebb körben való elérhetőségét és további felhasználását;
31. alakítsanak ki vagy tartsanak fenn stratégiákat és működési mechanizmusokat, például nemzeti és regionális aggregátorokat, valamint ösztönözzék a kulturális örökség körébe tartozó, nemzeti és regionális gyűjteményekből származó minőségi tartalmak és metaadatok online hozzáférhetőségét;
32. ösztönözzék a kulturális örökségvédelmi intézményeket arra, hogy csatlakozzanak az Europeanához és támogassák azt annak révén, hogy egyrészt megosztják tartalmaikat és metaadataikat és részt vesznek a Europeana Hálózati Szövetség munkájában, másrészt pedig az EU által támogatott projektek keretében népszerűsítik és terjesztik a digitális tartalmakat;
33. vegyenek részt a digitalizálással és a digitális megőrzéssel foglalkozó tagállami szakértői csoport munkájában, amely csoport fórumként szolgál a digitalizált kulturális örökséggel, valamint az Europeana stratégiájával és finanszírozásával kapcsolatos szakpolitikák megvitatására, és emellett törekedjenek arra, hogy biztosítsák a koordinációt az említett szakértői csoportba, az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz koordinációs bizottságba és a kulturális kérdésekkel foglalkozó tanácsi előkészítő szervekbe delegált képviselőik között;
34. vegyék fontolóra, hogy az Europeana Alapítványhoz való önkéntes pénzügyi hozzájárulásokon keresztül támogatják az Europeana tevékenységeit, szem előtt tartva azt, hogy e hozzájárulások szükségesek mindaddig, amíg a közbeszerzés-alapú új rendszer életbe nem lép, és mérleljék, hogy ezt követően is önkéntes alapon társfinanszírozzák az uniós támogatásban részesülő Europeana-projektek;

FELKÉRI AZ EUROPEANA MŰKÖDTETŐJÉT, A BIZOTTSÁGOT ÉS A TAGÁLLAMOKAT ARRA, HOGY:

35. az érdekeltek teljes körében népszerűsítsék az Europeanát mint közérdeket szolgáló európai kulturális projektet és szakmai hálózatot, többek között úgy, hogy a kapcsolódó tevékenységekbe bevonják a kutatási és innovációs, az oktatási, a turisztikai és a kreatív ágazatot is.
-